

เอกสารประกอบการบรรยาย

ในการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

รุ่นที่ ๓๘

ปีการศึกษา ๒๕๓๘-๒๕๓๙

หัวข้อวิชา

"รัฐสภากับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ"

โดย

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ

ประธานรัฐสภา

ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

วันศุกร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

แนวการบรรยาย

เรื่อง "รัฐสภากับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ"

	หน้า
๑. บทบาทและการดำเนินงานของรัฐสภา	๑
- โครงสร้างของรัฐสภา	
- อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา	
- บทบาทของรัฐสภา	
๒. ความสัมพันธ์ของฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร	๒
๓. ปัญหาการพัฒนาการทางการเมืองไทย	๑๐
- การปฏิวัติรัฐประหาร	
- การยุบสภา	
๔. บทบาทของรัฐสภากับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ	๑๓
ภาคผนวก	
- โครงสร้างรัฐสภาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน	ก
- สรุปผลงานของสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตั้งแต่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๘ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘	ข-ง
- รายชื่อประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรี	จ-ฐ
- กระบวนการตราพระราชบัญญัติ	ท

รัฐสภากับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

-รัฐสภา คือ สถาบันทางนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นหนึ่งในสามอำนาจอธิปไตย มีหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยมีสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทย

นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งได้กำหนดรูปแบบของการบริหารการปกครองประเทศอยู่ในระบบรัฐสภา

โครงสร้างของรัฐสภาจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐสภาไทยเคยมีทั้งระบบสภาเดียวและสภาคู่ เริ่มจากการให้มีสภาผู้แทนราษฎรสภาเดียวในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ สมาชิกประกอบด้วยบุคคลที่มาจากการแต่งตั้งจำนวน ๗๐ คน (ตามพระราชบัญญัติการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕)

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๙ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มาจากการเลือกตั้งและการแต่งตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕)

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนและพฤฒสภา (อ่านว่า พริตสภา) สมาชิกพฤฒสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสมาชิกสภาผู้แทน (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙) และหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ พฤฒสภาเปลี่ยนเป็นวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐)

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐธรรมนูญกลับมากำหนดให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งอีกครั้งหนึ่ง (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕)

ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ เป็นต้นมาตราบนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กล่าวได้ว่ารัฐสภาของไทยจะถูกกำหนดให้ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งและสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง แม้จะมีช่วงระยะเวลาสั้น ๆ บางช่วงภายหลังการปฏิวัติรัฐประหาร ที่ธรรมนูญการปกครองกำหนดให้องค์กรนิติบัญญัติเป็นระบบสภาเดียว เช่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๑๕, ๒๕๑๖, ๒๕๒๐, ๒๕๓๕) สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (พ.ศ. ๒๕๑๙) หรือสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (พ.ศ. ๒๕๑๙)

อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่ผ่านมาและในปัจจุบัน

การดำเนินงานของรัฐสภาที่ผ่านมา เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่ใช้บังคับในแต่ละสมัย บางครั้งรัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภาทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ เพียงด้านเดียว โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย วิธีการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร แต่รัฐธรรมนูญบางฉบับบัญญัติให้อำนาจรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ซึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินนั้น รัฐธรรมนูญบางฉบับได้กำหนดมาตรการควบคุมไว้ตั้งแต่การแถลงนโยบายของรัฐบาลก่อนเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน หากรัฐสภาไม่ให้ความไว้วางใจในนโยบายนั้น รัฐบาลต้องลาออก เช่น รัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช ๒๕๑๓ แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันการแถลงนโยบายของรัฐบาลไม่ต้องการลงมติไว้วางใจในนโยบายนั้นแต่อย่างใด (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๔)

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาพอสรุปได้ดังนี้

๑. อำนาจในการตรากฎหมาย หมายถึง อำนาจในการออกพระราชบัญญัติ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระราชบัญญัติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย เพราะการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายเป็นกรอบในการดำเนินการ ซึ่งจะต้องตราขึ้นตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และให้ความยินยอมในการเห็นชอบให้นำกฎหมายนั้นออกใช้บังคับ โดยเฉพาะกฎหมายงบประมาณนั้น นอกจากจะเป็นงานด้านนิติบัญญัติแล้วยังเป็นการควบคุมการบริหารราชการอีกทางหนึ่งด้วย (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๒)

๒. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารด้วยวิธีการตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ คือ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ซึ่งอาจส่งผลให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งได้ นับเป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต จนอาจทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔, ๑๕๕, ๑๕๖)

๓. การให้ความเห็นชอบ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินประการหนึ่ง โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศชาติในกรณีสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

- การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗)

ซึ่งเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้ง หรือไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะเหตุใดก็ตาม ให้คณะองคมนตรีเป็นผู้เสนอชื่อผู้ที่สมควรดำรงตำแหน่ง เพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภา

- การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สืบราชสันตติวงศ์ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑ วรรคสอง)

เป็นกรณีที่หากราชบัลลังก์ว่างลงและพระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภา ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชบิดาก็ได้

- การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐)

เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้รัฐบาลมีอำนาจ ในการประกาศสงครามกับประเทศอื่นได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งมติในการให้ความเห็นชอบของรัฐสภานี้ จะต้อง มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

- การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาบางประเภท (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑ วรรคสอง)

เป็นกรณีที่กำหนดให้ฝ่ายบริหาร ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาในการทำหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาดังกล่าว

บทบาทของรัฐสภา

รัฐสภานอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ แล้ว รัฐสภายังมีบทบาทอีกหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

ประการแรก การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี เพราะประธานสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๓)

การสรรหาบุคคลที่เหมาะสมเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี วิธีการสรรหา มี ๒ วิธี คือ

๑. เรียกประชุมสมาชิกสภา เพื่อให้เสนอชื่อบุคคลที่เห็นว่าเหมาะสมมาดำรงตำแหน่ง หากมีการเสนอหลายชื่อก็โหวตกัน

๒. เชิญหัวหน้าพรรคการเมืองเข้าพบเพื่อหยั่งเสียงหาตัวบุคคลที่พรรคการเมืองเห็นว่าเหมาะสมและจะสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เดิมวิธีสรรหานายกรัฐมนตรีใช้วิธีโหวตกันในสภาเพราะขณะนั้นไม่มีพรรคการเมืองใครได้เสียงสนับสนุนข้างมากก็จะได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ในปัจจุบันใช้วิธีการเดียวกับในต่างประเทศ คือ ใช้วิธีชาวเสียงก่อนว่าพรรคใดจะสนับสนุนบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี มีจำนวนเสียงเท่าใด ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของรัฐสภา

ประการที่สอง การให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

รัฐสภานับว่ามีบทบาทสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เริ่มจากการถ่ายทอดการประชุมสภาทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้ประชาชนได้ฟัง ได้เห็นการปฏิบัติงานในสภาทั้งของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสื่อในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและทำให้ประชาชนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันรัฐสภามีสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นของตนเองเพื่อช่วยเผยแพร่ความรู้ความสนใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา นอกจากนี้รัฐสภายังมีโครงการอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่นักศึกษาวิทยาลัยครูทั่วประเทศ

เพื่อสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้จากครูไปสู่เยาวชน และสำหรับนักเรียน
ในระดับมัธยมศึกษาที่มีกิจกรรมประกวดบทความ เรียงความ ภาพเขียน การแข่งขันตอบ
ปัญหาความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา จัดตั้งสถาบันพระปกเกล้าขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้
เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรงรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการด้านนิติบัญญัติ และ
ด้านอื่น ๆ แก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปอีกด้วย

ประการที่สาม บทบาทด้านต่างประเทศ รัฐสภาของไทยได้เป็นสมาชิก
ขององค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ๔ องค์การ คือ ๑. สหภาพรัฐสภา (Inter
Parliamentary Union - IPU) ๒. สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก
(Asia - Pacific Parliamentarians' Union-APPU) ๓. องค์การรัฐสภาอาเซียน
(Asean Inter - Parliamentary Organization - AIPO) ๔. การประชุมรัฐสภา
ภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Asia - Pacific Parliamentary Forum - APPF)
ซึ่งประธานรัฐสภาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจาก
ประเทศไทยต้องคบหาสมาคมกับทุกประเทศ และทุกลัทธิการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ของ
ประธานรัฐสภาในการไปร่วมประชุมองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ การไปเยือนและ
ดูงานต่างประเทศตามคำเชิญจากประธานสภาประเทศต่าง ๆ การให้การรับรอง
คณะทูตานุทูตและบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ ย่อมจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
ประเทศไทยกับต่างประเทศ มากยิ่งขึ้น

ในกรณีมีปัญหาระหว่างประเทศหากฝ่ายบริหารไม่สามารถดำเนินการได้
รัฐสภาจะเข้ามามีบทบาทในการเจรจาต่อรองกับรัฐสภาต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาได้
เช่น กรณีสหรัฐอเมริกาจะออกกฎหมายฟาร์มแอค (FARM ACT) ซึ่งมีผลกระทบต่อ
ส่งออกสินค้าภาคการเกษตรของไทย ขณะนั้นฝ่ายบริหารก็เจรจากับสหรัฐ ตัวแทนของ
รัฐสภาได้เข้าไปช่วยเจรจาเป็นผลสำเร็จ สามารถทำให้สหรัฐงดออกกฎหมายฉบับ
ดังกล่าวได้ เป็นต้น

ประการสุดท้าย รัฐสภาเป็นสื่อกลางนำความคิดความต้องการของประชาชนมา
สู่ผู้ปกครอง จะเห็นได้จากญัตติและกระทู้ถามต่าง ๆ ของสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาความ
เดือดร้อนของประชาชน จึงได้มีการเสนอเข้าสู่กระบวนการของรัฐสภาเพื่อระดมความคิด
อันหลากหลายจากตัวแทนของประชาชนเพื่อหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองใน
ทุก ๆ เรื่อง ตั้งแต่ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาการจราจร ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาสินค้า
ราคาแพง ฯลฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภานั้น อำนาจอธิปไตย ได้ถูกแบ่งออกเป็นสามอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ อำนาจทั้งสามนี้เป็นเสมือนเข้าหลอมให้การปกครองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากอำนาจทั้งสามมิได้มีการแบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด จะยกเว้นก็เพียงอำนาจตุลาการซึ่งมีความอิสระมากที่สุด ส่วนอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัตินั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติส่วนหนึ่งไปทำหน้าที่ในฝ่ายบริหารด้วย ดังนั้นจึงต้องมีการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายบริหารไว้หลายประการ ดังนี้

การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา

ก่อนคณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งจะต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นการแถลงให้สมาชิกรัฐสภาได้ทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายอย่างไรในทุก ๆ ด้าน แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ซึ่งรัฐบาลจะต้องดำเนินการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภา โดยรัฐสภาจะยึดนโยบายดังกล่าวเป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

กระทู้ถาม

สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ แต่รัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน กระทู้ถามนับว่าเป็นวิธีการควบคุมฝ่ายบริหารที่สำคัญ เพราะทำให้ฝ่ายบริหารมีความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากการตั้งกระทู้ถามย่อมแสดงถึงความผิดพลาดบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่

กรรมาธิการ

รัฐสภาได้ทำการสอบสวน ศึกษา สอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ในรูปการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพราะปัญหาของประเทศมีมากมาย จึงต้องอาศัยหลักการแบ่งงานกันทำ โดยสภาผู้แทนราษฎรมีคณะกรรมการสามัญประจำสภา

จำนวน ๓๓ คณะ วุฒิสภา มี ๑๗ คณะ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภา ตั้งเป็นกรรมาธิการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือไม่ได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นกรรมาธิการวิสามัญเพื่อกระทำการกิจการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ แล้วรายงานต่อสภา

การปฏิบัติงานของคณะกรรมาธิการถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบฝ่ายบริหารอีกวิธีหนึ่งซึ่งทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร เนื่องจากคณะกรรมาธิการมีอำนาจในการที่จะเรียกเอกสาร บุคคล หรือสิ่งอื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการสอบสวนได้ บางครั้งคณะกรรมาธิการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนเพื่อสอบสวนการดำเนินการฝ่ายบริหาร โดยผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ จะทำเป็นข้อเสนอแนะ หรือข้อสั่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือส่งไปยังรัฐบาล ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องระมัดระวังในการปฏิบัติงานรวมทั้งรายงานของคณะกรรมาธิการจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารในการที่จะนำไปประกอบการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วย

การเสนอผู้ติข้อเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเป็นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอีกวิธีหนึ่ง เป็นวิธีการควบคุมที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการตั้งกระทู้ถาม เพราะการตั้งกระทู้ถามนั้นไม่มีการลงมติ แต่การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต้องมีการลงมติ หากว่าผลของการลงมติดังนั้นเสี่ยงไม่ไว้วางใจมีจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร จะมีผลให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและนับว่าเป็นมาตรการรุนแรงที่สุดที่ฝ่ายนิติบัญญัติกระทำต่อฝ่ายบริหาร

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้านงบประมาณ

งบประมาณรายจ่ายประจำปีของแต่ละปีมีความจำเป็นต่อการบริหารประเทศ งบประมาณแต่ละปีรัฐบาลใช้เงินจำนวนนับแสนล้านบาท เช่นงบประมาณปี ๒๕๓๙ มีจำนวนเงินถึง ๘๘๓,๒๐๐ ล้านบาท ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร เงินงบประมาณส่วนใหญ่มาจากเงินภาษีของประชาชน รัฐสภาในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนจึงต้องเป็นผู้ควบคุมและตรวจสอบการใช้งบประมาณให้ประโยชน์สูงสุดมุ่งสู่ประชาชน

การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด

ในการบริหารราชการแผ่นดิน จะมีคณะกรรมการที่คอยตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ซึ่งคณะกรรมการประเภทนี้จะต้องปฏิบัติงานอย่างสุจริตและยุติธรรม เพื่อมิให้ประโยชน์ของแผ่นดินต้องเสียหาย ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารแต่งตั้งบุคคลที่จะปฏิบัติหน้าที่ล่าเอียงแก่ฝ่ายบริหารหรือแต่งตั้งบุคคลที่มีประวัติความประพฤติไม่เหมาะสม กฎหมายจึงให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบเสียก่อนเช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ป. (ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘) การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๓) หรือ การแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ตามพระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๓) เป็นต้น

ส่วนการถ่วงดุลอำนาจที่ฝ่ายบริหารสามารถกระทำต่อฝ่ายนิติบัญญัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็มีหลายประการเช่นกัน พอสรุปได้ดังนี้

๑. ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติ
เกี่ยวข้องการเงินที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ ซึ่งมีผลให้ไม่สามารถเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สภาพิจารณาได้

๒. ฝ่ายบริหารมีอำนาจออกพระราชกำหนด ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งเช่น
พระราชบัญญัติได้สองกรณีคือ

- ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ
เพื่อความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกัน
ภัยพิบัติสาธารณะ และคณะรัฐมนตรีเห็นว่า เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน
อันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕)

- ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการ
ภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อประโยชน์
ของแผ่นดิน (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๗)

๓. การให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา เป็นการให้อำนาจฝ่ายบริหารในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมี
ความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่างๆ หลากหลายสาขาอาชีพมาช่วยสภาใน
การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๘. การขุบสภาผู้แทนราษฎร เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่กระทำกับฝ่ายนิติบัญญัติ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในพระราชกฤษฎีกา ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องสิ้นสมาชิกภาพพร้อมกันก่อนครบวาระ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้จัดการเลือกตั้งทั่วไปภายใน ๖๐ วันนับแต่วันขุบสภาเป็นวิถีทางตามรัฐธรรมนูญในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสภาผู้แทนราษฎร หรือระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับฝ่ายบริหาร (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘)

คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.)

การดำเนินการของรัฐสภาในสมัยก่อนสมาชิกมีอิสระในการอภิปรายและลงมติ แม้จะทำให้สามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนได้ดีก็ตามแต่ก็ทำให้การอภิปรายฟุ้งเฟ้อ ขววนเวียน ซ้ำซาก และไม่ตรงประเด็นในบางครั้ง ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย จนกระทั่งในสมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้เริ่มมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน (Whip) อย่างเป็นทางการ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลทุกพรรค ทำหน้าที่พิจารณาศึกษาว่า ญัตติ ร่างพระราชบัญญัติ ฯลฯ ก่อนที่จะเข้าประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้วกำหนดแนวทางดำเนินการให้เป็นเอกภาพว่า เรื่องดังกล่าวพรรครัฐบาลจะดำเนินการอย่างไร ในขณะที่เดียวกันพรรคฝ่ายค้านก็ได้แต่งตั้งวิป (Whip) ของแต่ละพรรคไว้ เช่นเดียวกันเพื่อประสานงานเกี่ยวกับประเด็นการอภิปราย การออกเสียงลงมติในเรื่องต่าง ๆ ให้ไปในแนวทางเดียวกัน บางครั้งวิปของทั้งสองฝ่ายก็ต้องประสานงานกันด้วยอย่างใกล้ชิด

จากประสบการณ์ที่ผมเป็นประธานคณะกรรมการประสานงาน (วิป) มานับสิบปี ทั้งในฝ่ายรัฐบาลในสมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ตลอดมาถึงรัฐบาลที่ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และได้เคยเป็นประธานวิปของพรรคฝ่ายค้านในรัฐบาลชุดที่แล้ว พบว่าคณะกรรมการประสานงานมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานอย่างเป็นทางการบริหารงานของฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้านจนแม้ปัจจุบันในสมัยประชุมที่ผ่านมามีคณะกรรมการประสานงานดังกล่าวยังคงบทบาทสำคัญในการดำเนินงานประสานงานในสภาให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองของไทย

นับแต่ปีพ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้มีรัฐประหารหรือการยึดอำนาจโดยใช้กำลังที่กระทำสำเร็จถึง ๑๑ ครั้ง คือ

๑. พ.ศ. ๒๔๗๖ พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรี (**)

สาเหตุที่อ้าง รัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ โดยการปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา

๒. พ.ศ. ๒๔๙๐ พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ (**)

สาเหตุที่อ้าง ประเทศชาติอยู่ในภาวะวิกฤต รัฐบาลและรัฐสภาดำเนินการแก้ไขปัญหาคตามวิธิการตามรัฐธรรมนูญไม่ประสบผลดีแม้แต่น้อย

๓. พ.ศ. ๒๔๙๑ นายควง อภัยวงศ์ (**)

สาเหตุที่อ้าง คณะรัฐประหารสืบทราบว่ามีฝ่ายที่เสียอำนาจสะสมอาวุธเพื่อยึดอำนาจคืน

๔. พ.ศ. ๒๔๙๔ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม (**)

สาเหตุที่อ้าง ภัยคอมมิวนิสต์คุกคามอย่างรุนแรงในคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา รัฐบาลไม่สามารถปราบปรามการทุจริตในวงราชการ

๕. พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม (**)

สาเหตุที่อ้าง รัฐบาลบริหารประเทศไม่เป็นที่วางใจของประชาชน และไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้

๖. พ.ศ. ๒๕๐๑ พลโท ถนอม กิตติขจร (**)

สาเหตุที่อ้าง ภัยคอมมิวนิสต์คุกคามประเทศทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

๗. พ.ศ. ๒๕๑๔ พลเอก ถนอม กิตติขจร (**)

สาเหตุที่อ้าง สถานการณ์โลกและภัยจากผู้ก่อการร้ายมุ่งจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง และส.ส. ยุยงประชาชน นิสิต นักศึกษาเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน

๘. พ.ศ. ๒๕๑๖ จอมพล ถนอม กิตติขจร (**)

สาเหตุที่อ้าง ประชาชนเบื่อหน่ายรัฐบาล ต้องการเปลี่ยนผู้นำ และต้องการรัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศ

๙. พ.ศ. ๒๕๑๙ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (**)

สาเหตุที่อ้าง นิสิต นักศึกษา บางกลุ่มมีเจตนาทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์
อันเป็นแผนการของคอมมิวนิสต์โดยการสนับสนุนจากรัฐมนตรีบางคน รัฐสภาแตกแยก

๑๐. พ.ศ. ๒๕๑๙ นายชานินทร์ กรัยวิเชียร (**)

สาเหตุที่อ้าง การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลก่อให้เกิดการแตกสามัคคี
ในหมู่ข้าราชการ ประชาชน การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๙ ไม่เหมาะสม

๑๑. พ.ศ. ๒๕๓๕ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (**)

สาเหตุที่อ้าง รัฐบาลมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวง และเผด็จการทางรัฐสภา
นอกจากนั้นยังมีการยุบสภาอีก ๙ ครั้ง ดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๕๑๑ พระยาพหลพลพยุหเสนา (**)

สาเหตุ รัฐบาลแพ้มติในสภาในญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับการประชุม ส.ส.

๒. พ.ศ. ๒๕๑๘ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (**)

สาเหตุ สภาลงมติไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม และมี
พระราชบัญญัติขอขยายวาระของ ส.ส. อีก ๒ ครั้ง ทำให้สมาชิกเห็นห่างจากเจตนาและ
ความประสงค์ของราษฎร

๓. พ.ศ. ๒๕๑๖ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (**)

สาเหตุ สมาชิกสภานิติบัญญัติลาออกเป็นจำนวนมาก เหลือไม่ครบองค์ประชุม

๔. พ.ศ. ๒๕๑๙ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (**)

สาเหตุ เกิดความขัดแย้งในคณะรัฐมนตรีและ ส.ส. ที่สนับสนุน ก่อนการ
อภิปรายไม่ไว้วางใจ

๕. พ.ศ. ๒๕๒๖ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (**)

สาเหตุ การขอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้ง
ถึง ๔ ครั้ง อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและรุนแรงทางการเมือง

๖. พ.ศ. ๒๕๒๙ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (**)

สาเหตุ สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙

๗. พ.ศ. ๒๕๓๑ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (**)

สาเหตุ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ยอมรับมติของเสียงข้างมากใน
พรรคของตน ไม่สามารถดำเนินการในระบบพรรคการเมืองได้อย่างมีเอกภาพ

๘. พ.ศ. ๒๕๓๕ นายอานันท์ ปันยารชุน (**)

สาเหตุ แก้ไขวิกฤตทางการเมืองภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕
โดยการคืนอำนาจให้ประชาชน

๙. พ.ศ. ๒๕๓๘ นายชวน หลีกภัย (**)

สาเหตุ ความแตกแยกของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล เพราะบางพรรค
ลาออกก่อนการลงมติไม่ไว้วางใจ

ตลอดระยะเวลาหกสิบสามปีที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย การปฏิวัติรัฐประหารและ
การยุบสภา ล้วนแล้วแต่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจ จากปัจจัยหลายประการ
ทำให้มีสภาเพียงไม่กี่ชุดที่สามารถอยู่จนครบวาระได้ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
ดังกล่าวข้างต้นมีผลให้ประชาธิปไตยของไทยไม่มั่นคง เพราะต้องประสบกับความชะงักงัน
ไม่ต่อเนื่อง พฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงยังไม่หยั่งรากลึกลงใน
สังคมไทยและเนื่องจากกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องอยู่ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป
เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการ สืบเนื่องและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย
จึงยังต้องอาศัยระยะเวลาอีกพอสมควรที่ประชาธิปไตยของประเทศไทยจะพัฒนาไปใน
ระดับที่เป็นสากล

บทบาทของรัฐสภากับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาในตอนต้น จะเห็นได้ว่ารัฐสภาในฐานะเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีบทบาทอย่างสูงเกี่ยวกับการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งแต่ระดับนโยบายของรัฐบาลที่คณะรัฐมนตรีจะต้องแถลงต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภา รับทราบแนวนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน พอจำแนก ได้ดังนี้

๑. การพัฒนาโยบายแห่งชาติด้วยกระบวนการตรากฎหมาย

อำนาจหน้าที่หลักของรัฐสภาในฐานะสถาบันนิติบัญญัติ ในการตรากฎหมายออกใช้บังคับ เพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบสังคม เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎหมายเป็นกรอบในการดำเนินการ ใช้เป็นหลักหรือแม่บทสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ กฎหมายจึงต้องตราขึ้นตามเจตนารมณ์ของประชาชน สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น เมื่อมีการพัฒนาขึ้นก็จำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิม หรือตรากฎหมายขึ้นใหม่ออกมาใช้บังคับ เช่น

กฎหมายเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง

๑. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. พระราชบัญญัติผู้ว่าราชการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๙ (ยกเลิก พ.ศ. ๒๕๓๖)
๓. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗
๔. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๓๗
๕. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
๖. พระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗
๗. พระราชบัญญัติสภาป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๙๙

กฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

๑. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองทีเออร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕
๓. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗
๔. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕
๕. พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒

ฯลฯ

กฎหมายเกี่ยวกับสังคม

๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๕
๓. พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓
๔. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙
๕. พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๐๓
๖. พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พุทธศักราช ๒๔๗๑
๗. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒
๘. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕
๙. พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗
๑๐. พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ. ๒๕๓๗

ฯลฯ

กฎหมายเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

๑. พระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑
๒. พระราชบัญญัติควบคุมมาตรฐานที่วะวัตถุ พุทธศักราช ๒๕๑๓
๓. พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๒๕
๔. พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พุทธศักราช ๒๕๑๗
๕. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗
๖. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘
๗. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓

๙๑๙

๒. การพัฒนานโยบายแห่งชาติด้วยการควบคุมนโยบาย

รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมี ๒ ขั้นตอน คือ

- ก่อนการเข้าบริหารราชการแผ่นดินคณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาได้รับทราบแนวนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

- หลังการเข้าบริหารราชการแผ่นดินรัฐสภาสามารถเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ หรือการตั้งกระทู้ถาม ในกรณีที่รัฐบาลดำเนินการในเรื่องใดไม่เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้หรือดำเนินการไปในแนวทางที่ส่งผลเสียหายกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๓. การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้านการควบคุมเงิน

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ จึงต้องผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากรัฐสภา ให้ฝ่ายบริหารจัดสรรและใช้จ่ายเงินงบประมาณอันเป็นภาษีของประชาชนในแนวทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ

๘. การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้วยการควบคุมตัวบุคคล
รัฐสภาทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลในรูป

คณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น คณะกรรมการ ป.ป.ป.
คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อทำหน้าที่
ในการตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร จึงจำเป็นต้อง
ต้องให้บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม เข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อมิให้ประโยชน์
ของแผ่นดินต้องเสียหาย เป็นการป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารแต่งตั้งบุคคลที่ไม่มีความเหมาะสม
เข้ามาดำเนินการ กฎหมายจึงให้อำนาจแก่รัฐสภาที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบเสียก่อน
เป็นการคานอำนาจกับฝ่ายบริหาร

จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาดังกล่าวข้างต้น มีบทบาทอย่างสูง
ต่อการพัฒนาโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของ
รัฐสภาด้านหลัก ๓ ประการด้วยกัน กล่าวคือ

- ด้านนโยบาย ควบคุมด้วยการตราพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติขอเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ การตั้งกระทู้ถาม
- ด้านการเงิน ควบคุมเกี่ยวกับการจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน
- ด้านบุคลากร ควบคุมโดยการคัดเลือกบุคคลไปทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติ
งานของฝ่ายบริหาร

โครงสร้างรัฐสภาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ - ปัจจุบัน

ระยะเวลา	สภาเดี่ยว		สองสภา
	สมาชิกประเภทเดียว	สมาชิกสองประเภท	
๑. ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕	สภาผู้แทนราษฎร*		
๒. ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๖		สภาผู้แทนราษฎร**	
๓. ๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๐		สภาผู้แทนราษฎร**	
๔. ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๘๑		สภาผู้แทนราษฎร**	
๕. ๖ มกราคม ๒๔๘๙		สภาผู้แทนราษฎร**	
๖. ๖ มกราคม ๒๔๘๙			ส.ส./พฤฒสภา**
๗. ๒๙ มกราคม ๒๔๙๑			ส.ส./ส.ว.**
๘. ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕		สภาผู้แทนราษฎร**	
๙. ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐		สภาผู้แทนราษฎร**	
๑๐. ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐		สภาผู้แทนราษฎร**	
๑๑. ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒	สภาร่างรัฐธรรมนูญ*		
๑๒. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒			ส.ส./ส.ว.**
๑๓. ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๕	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*		
๑๔. ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๖	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*		
๑๕. ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘			ส.ส./ส.ว.**
๑๖. ๕ เมษายน ๒๕๑๘			ส.ส./ส.ว.**
๑๗. ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙	สภาที่ปรึกษาฯ*		
๑๘. ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๙	สภาปฏิรูปฯ*		
๑๙. ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*		
๒๐. ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒			ส.ส./ส.ว.**
๒๑. ๑๘ เมษายน ๒๕๒๖			ส.ส./ส.ว.**
๒๒. ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๙			ส.ส./ส.ว.**
๒๓. ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๑			ส.ส./ส.ว.**
๒๔. ๑๖ มีนาคม ๒๕๓๕	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*		
๒๕. ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕			ส.ส./ส.ว.**
๒๖. ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕			ส.ส./ส.ว.**
๒๗. ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘			ส.ส./ส.ว.**

* แต่งตั้ง, ** เลือกตั้ง/แต่งตั้ง, *** เลือกตั้งโดยตรง/ล้อม

สรุปผลงานของสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา
ชุดที่ ๑๙ ปีที่ ๑ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง)

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๘ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

การตราพระราชบัญญัติ

รวมเรื่องที่รับมาดำเนินการทั้งหมด	๑๘๘	ฉบับ	ดังนี้
๑. เห็นชอบประกาศใช้เป็นกฎหมาย (หมายเหตุ คณะรัฐมนตรี เสนอ ๑๓ ฉบับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอ ๑๒ ฉบับ รวม ๒๕ ฉบับ)	๑๓	ฉบับ	
๒. ร่างพระราชบัญญัติที่ตกไป	๘	ฉบับ	
๓. ขอลอน	๒	ฉบับ	
๔. อยู่ระหว่างการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎร			
ก. อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี (ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงิน)	๘๘	ฉบับ	
ข. รอบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเมื่อ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ได้รับคำรับรองจากนายกฯ	๒	ฉบับ	
ค. อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ (หมายเหตุ คณะรัฐมนตรี เสนอ ๑๐ ฉบับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอ ๑๙ ฉบับ รวม ๒๙ ฉบับ)	๑๐	ฉบับ	
ง. คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว (คณะรัฐมนตรี เสนอ ๒ ฉบับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอ ๒ ฉบับ รวม ๔ ฉบับ)	๒	ฉบับ	
จ. รอการพิจารณาในวาระที่ ๑	๒๐	ฉบับ	
ฉ. รัฐบาลรับไปพิจารณาก่อนรับหลักการ	๓	ฉบับ	
ช. อยู่ระหว่างการดำเนินการของเจ้าหน้าที่	๙	ฉบับ	
ซ. นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง	๓	ฉบับ	

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

- ค -

<u>พระราชกำหนด</u>	รวม	๒ ฉบับ
- สภาผู้แทนราษฎรอนุมัติ		๒ ฉบับ
<u>ร่างข้อบังคับฯ</u>		
- อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ		๑ ฉบับ
<u>ยุติ</u>		
<u>รวมเรื่องที่ได้รับมาดำเนินการทั้งหมด</u>		๑๖๒ เรื่อง
๑. พิจารณาแล้ว		
ก) ตั้งกรรมการ		๑๐ เรื่อง
ข) ส่งรัฐบาล		๓๓ เรื่อง
ค) ไม่ตั้งกรรมการ		๗ เรื่อง
ง) เสร็จไป		๑๐ เรื่อง
๒. ขอลอน		๑ เรื่อง
๓. ตกไป		๑ เรื่อง
๔. รอการพิจารณา		๑๐๐ เรื่อง
๕. รอบรรจุระเบียบวาระการประชุม		๘ เรื่อง
๖. อยู่ระหว่างการดำเนินการของเจ้าหน้าที่		๒ เรื่อง
<u>เรื่องอื่นๆ</u>	รวม	๑๘ เรื่อง
ก. พิจารณาแล้ว		๑๒ เรื่อง
ข. รอพิจารณา		๖ เรื่อง
<u>ประชุมร่วมกันของรัฐสภา</u>		
<u>พิจารณาแล้ว</u>	รวม	๓ เรื่อง

<u>กระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถาม</u>	<u>กระทู้ถาม</u>	<u>๘๐ เรื่อง ประกอบด้วย</u>
๑. อยู่ระหว่างดำเนินการของเจ้าหน้าที่		๑๒ เรื่อง
๒. ผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอน		๒ เรื่อง
๓. ประธานอนุญาตให้ถามได้		๖๖ เรื่อง
ประกอบด้วย		
- กระทู้ถามตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร	๓๑	เรื่อง
- ตอบแล้ว	๕	เรื่อง
- ค้างตอบ	๒๖	เรื่อง
- กระทู้ถามตอบในราชกิจจานุเบกษา	๓๕	เรื่อง
- ตอบแล้ว	-	เรื่อง
- ค้างตอบ	๓๕	เรื่อง

รายชื่อประธานรัฐสภา

รายชื่อ	ตำแหน่ง	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เจ้าพระยาพิชัยญาติ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี พลเรือตรี พระยาสุรยุทธเสนี เจ้าพระยาสุริยธรรมาธิเบศ	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒๘ มิ.ย. ๒๔๓๕ - ๑ ก.ย. ๒๔๓๕ ๒ ก.ย. ๒๔๓๕ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๓๖ ๑๕ ธ.ค. ๒๔๓๖ - ๒๖ ก.พ. ๒๔๓๖ ๒๖ ก.พ. ๒๔๓๖ - ๒๒ ก.ย. ๒๔๓๗ ๒๒ ก.ย. ๒๔๓๗ - ๑๕ ธ.ค. ๒๔๓๗ ๑๗ ธ.ค. ๒๔๓๗ - ๓๑ ก.ค. ๒๔๓๘ ๒ ส.ค. ๒๔๓๘ - ๓๑ ก.ค. ๒๔๓๙	พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครอง แผ่นดินสยาม (ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๓๕ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๓๕
พระยามานวราชเสวี	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๓ ส.ค. ๒๔๓๙ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๔๐ ๑๐ ธ.ค. ๒๔๔๐ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๑ ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๑ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๔๑ ๑๒ ธ.ค. ๒๔๔๑ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๒ ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๒ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๓ ๑ ก.ค. ๒๔๔๓ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๔ ๑ ก.ค. ๒๔๔๔ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๕ ๒๗ มิ.ย. ๒๔๔๕ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๖	
พลเรือตรี พระยาสุรยุทธเสนี พระยามานวราชเสวี	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒ ก.ค. ๒๔๔๖ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๗ ๒ ก.ค. ๒๔๔๗ - ๒๕ มิ.ย. ๒๔๔๘ ๒๙ มิ.ย. ๒๔๔๘ - ๑๕ ต.ค. ๒๔๔๘ ๒๖ มิ.ค. ๒๔๔๙ - ๙ พ.ค. ๒๔๔๙	
พันตรี วิชาส โอสถานนท์ พลเรือตรี พระยาสุรยุทธเสนี	ประธานพฤษสภา ประธานพฤษสภา	๓ มิ.ย. ๒๔๔๙ - ๒๕ ส.ค. ๒๔๔๙ ๓๑ ส.ค. ๒๔๔๙ - ๑๐ พ.ค. ๒๔๕๐ ๑๒ พ.ค. ๒๔๕๐ - ๘ พ.ย. ๒๔๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๕๐

รายชื่อประธานรัฐสภา

รายชื่อ	ตำแหน่ง	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่
เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ	ประธานวุฒิสภา	๒๖ พ.ย. ๒๔๙๐ - ๑๘ ก.พ. ๒๔๙๑ ๒๐ ก.พ. ๒๔๙๑ - ๑๘ มิ.ย. ๒๔๙๒	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๑
พลเอก พระประจันปัจจนิก	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๑๕ มิ.ย. ๒๔๙๒ - ๑ ต.ค. ๒๔๙๓ ๒๒ พ.ย. ๒๔๙๓ - ๒๔ พ.ย. ๒๔๙๔ ๑ ธ.ค. ๒๔๙๔ - ๑๗ มี.ค. ๒๔๙๕ ๒๒ มี.ค. ๒๔๙๕ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๕ ๒๘ มิ.ย. ๒๔๙๕ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๖ ๒ ก.ค. ๒๔๙๖ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๗ ๒๔ มิ.ย. ๒๔๙๗ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๘ ๒ ก.ค. ๒๔๙๘ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๙ ๓๐ มิ.ย. ๒๔๙๙ - ๒๕ ก.พ. ๒๕๐๐ ๑๖ มี.ค. ๒๕๐๐ - ๒๓ มิ.ย. ๒๕๐๐ ๒๘ มิ.ย. ๒๕๐๐ - ๑๖ ก.ย. ๒๕๐๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕
พลเอก หลวงสิทธิสารณกร พลเอก พระประจันปัจจนิก	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒๐ ก.ย. ๒๕๐๐ - ๑๕ ธ.ค. ๒๕๐๐ ๒๗ ธ.ค. ๒๕๐๐ - ๒๓ มิ.ย. ๒๕๐๑ ๒๕ มิ.ย. ๒๕๐๑ - ๒๐ ต.ค. ๒๕๐๑	

รายชื่อประธานรัฐสภา

รายชื่อ	ตำแหน่ง	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่
พลเอก หลวงสฤษดิ์สารธรรมกร	ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ	๒ ก.พ. ๒๕๐๒ - ๑๗ เม.ย. ๒๕๐๑	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒
นายทวิ บุณย์เกตุ	ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ	๒ พ.ค. ๒๕๐๑ - ๒๐ มิ.ย. ๒๕๐๑	
พันเอก นายวรการบัญชา	ประธานวุฒิสภา	๒๒ ก.ค. ๒๕๐๑ - ๖ ก.ค. ๒๕๐๔	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑
พลตรี ศิริ ลีวิโยธิน	ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๗ ก.ค. ๒๕๐๔ - ๑๗ พ.ย. ๒๕๐๔	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๔
พลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช	ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๒๔ ธ.ค. ๒๕๐๖ - ๗ ต.ค. ๒๕๐๗	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๕
นายประภาศน์ อวยชัย	ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๑๗ ต.ค. ๒๕๐๗ - ๒๕ มี.ค. ๒๕๐๘	
นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๗ ก.พ. ๒๕๐๘ - ๑๒ มี.ค. ๒๕๐๘	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๗
นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๑๔ เม.ย. ๒๕๐๘ - ๖ ต.ค. ๒๕๐๘	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๗
พลอากาศเอก กมล เตชะตุงคะ	ประธานสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน	๒๗ ต.ค. ๒๕๐๘ - ๒๐ พ.ย. ๒๕๐๘	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๘
พลอากาศเอก หะริน หงสกุล	ประธานสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน	๒๘ พ.ย. ๒๕๐๘ - ๒๐ ต.ค. ๒๕๒๐	

รายชื่อประธานรัฐสภา

รายชื่อ	ตำแหน่ง	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่
พลอากาศเอก หะริน หงสกุล	ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๒๕ พ.ย. ๒๕๒๐ - ๒๒ เม.ย. ๒๕๒๒	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ / รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑
พลอากาศเอก หะริน หงสกุล	ประธานวุฒิสภา	๙ พ.ค. ๒๕๒๒ - ๑๙ มี.ค. ๒๕๒๖	
นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ	ประธานวุฒิสภา	๒๖ เม.ย. ๒๕๒๖ - ๑๙ มี.ค. ๒๕๒๗	
นายอุกฤษ มงคลนาวิน	ประธานวุฒิสภา	๓๐ เม.ย. ๒๕๒๗ - ๓๐ เม.ย. ๒๕๒๘	
		๑ พ.ค. ๒๕๒๘ - ๒๓ เม.ย. ๒๕๓๐	
		๒๕ เม.ย. ๒๕๓๐ - ๒๑ เม.ย. ๒๕๓๒	
ร้อยตำรวจตรี วรณ ชันชื้อ	ประธานวุฒิสภา	๕ พ.ค. ๒๕๓๒ - ๒๓ ก.พ. ๒๕๓๕	
นายอุกฤษ มงคลนาวิน	ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๒ เม.ย. ๒๕๓๕ - ๒๑ มี.ค. ๒๕๓๕	
นายอุกฤษ มงคลนาวิน	ประธานวุฒิสภา	๓ เม.ย. ๒๕๓๕ - ๒๖ พ.ค. ๒๕๓๕	
นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๓ เม.ย. ๒๕๓๕ - ๓๐ มิ.ย. ๒๕๓๕	
นายมารุต บุณนาค	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒๒ ก.ย. ๒๕๓๕ - ๑๙ พ.ค. ๒๕๓๘	
นายบุญเื้อ ประเสริฐสุวรรณ	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๑๐ ก.ค. ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน	

รายชื่อประธานสภาผู้แทนราษฎร

รายชื่อ	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง
๑. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี	๒๘ มิ.ย. ๒๔๗๕ - ๑ ก.ย. ๒๔๗๕
๒. เจ้าพระยาพิชัยญาติ	๒ ก.ย. ๒๔๗๕ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๗๖
๓. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี	๑๕ ธ.ค. ๒๔๗๖ - ๒๖ ก.พ. ๒๔๗๖
๔. พลเรือตรี พระยาสุรบุรุษ เสนี	๒๖ ก.พ. ๒๔๗๖ - ๒๒ ก.ย. ๒๔๗๗
๕. เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ	๒๒ ก.ย. ๒๔๗๗ - ๑๕ ธ.ค. ๒๔๗๗
	๑๗ ธ.ค. ๒๔๗๗ - ๓๑ ก.ค. ๒๔๗๘
	๒ ส.ค. ๒๔๗๘ - ๓๑ ก.ค. ๒๔๗๙
๖. พระยานวราชเสวี	๓ ส.ค. ๒๔๗๙ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๘๐
	๑๐ ธ.ค. ๒๔๘๐ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๑
	๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๑ - ๑๐ ธ.ค. ๒๔๘๑
	๑๒ ธ.ค. ๒๔๘๑ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๒
	๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๒ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๓
	๑ ก.ค. ๒๔๘๓ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๔
	๑ ก.ค. ๒๔๘๔ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๕
	๒๗ มิ.ย. ๒๔๘๕ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๖
๗. พลเรือตรี พระยาสุรบุรุษ เสนี	๒ ก.ค. ๒๔๘๖ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๗
๘. พระยามานวราชเสวี	๒ ก.ค. ๒๔๘๗ - ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๘
	๒๕ มิ.ย. ๒๔๘๘ - ๑๕ ต.ค. ๒๔๘๘
	๒๖ ม.ค. ๒๔๘๙ - ๙ พ.ค. ๒๔๘๙
๙. นายเกษม บุญศรี	๒๐ ก.พ. ๒๔๙๑ - ๑๔ มิ.ย. ๒๔๙๑
๑๐. พระราชธรรมนิเทศ	๑๕ มิ.ย. ๒๔๙๒ - ๒๙ พ.ย. ๒๔๙๔

รายชื่อ	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง
๑๑. พลเอก พระประจันปัจจนิก	๑ ธ.ค. ๒๔๙๔ - ๑๗ มี.ค. ๒๔๙๕ ๒๒ มี.ค. ๒๔๙๕ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๕ ๒๘ มิ.ย. ๒๔๙๕ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๖ ๒ ก.ค. ๒๔๙๖ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๗ ๒๙ มิ.ย. ๒๔๙๗ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๘ ๒ ก.ค. ๒๔๙๘ - ๒๓ มิ.ย. ๒๔๙๙ ๓๐ มิ.ย. ๒๔๙๙ - ๒๕ ก.พ. ๒๕๐๐ ๑๖ มี.ค. ๒๕๐๐ - ๒๓ มิ.ย. ๒๕๐๐ ๒๘ มิ.ย. ๒๕๐๐ - ๑๖ ก.ย. ๒๕๐๐
๑๒. พลเอก หลวงสุทธีสารธรรมการ	๒๐ ก.ย. ๒๕๐๐ - ๑๔ ธ.ค. ๒๕๐๐
๑๓. พลเอก พระประจันปัจจนิก	๒๗ ธ.ค. ๒๕๐๐ - ๒๓ ก.ย. ๒๕๐๑ ๒๕ มิ.ย. ๒๕๐๑ - ๒๐ ก.ค. ๒๕๐๑
๑๔. พลตรี ศิริ สิริโยธิน	๕ มี.ค. ๒๕๐๒ - ๑๗ พ.ย. ๒๕๐๔
๑๕. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์	๗ ก.พ. ๒๕๐๔ - ๑๒ ม.ค. ๒๕๐๙
๑๖. นายอุทัย ทิมพีเจริญ	๑๙ เม.ย. ๒๕๐๙ - ๖ ก.ค. ๒๕๑๙
๑๗. นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	๙ พ.ค. ๒๕๒๒ - ๑๙ มี.ค. ๒๕๒๖
๑๘. นายอุทัย ทิมพีเจริญ	๒๗ เม.ย. ๒๕๒๖ - ๑ พ.ค. ๒๕๒๙
๑๙. นายชวน หลีกภัย	๔ ส.ค. ๒๕๒๙ - ๒๙ เม.ย. ๒๕๓๑
๒๐. นายปัญญา เกสรทอง	๓ ส.ค. ๒๕๓๑ - ๒๓ ก.พ. ๒๕๓๔
๒๑. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	๓ เม.ย. ๒๕๓๔ - ๓๐ มิ.ย. ๒๕๓๕
๒๒. นายมารุต บุณนาค	๒๒ ก.ย. ๒๕๓๕ - ๑๙ พ.ค. ๒๕๓๘
๒๓. นายบุญเฮื้อ ประเสวีรัฐธรรม	๑๐ ก.ค. ๒๕๓๘ - ปัจจุบัน

รายชื่อ นายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ - ปัจจุบัน

คณะรัฐมนตรี ชุดที่	นายกรัฐมนตรี	การสิ้นสุด	ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของ คณะรัฐมนตรี
1	พระยามโนปกรณนิติธาดา	ลาออก	28 มิ.ย. 2475-10 ธ.ค. 2475
2	พระยามโนปกรณนิติธาดา	บิตสภา	10 ธ.ค. 2475- 1 เม.ย. 247
3	พระยามโนปกรณนิติธาดา	ยึดอำนาจโดย คณะราษฎร	1 เม.ย. 2476-20 มิ.ย. 247
4	พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา	มีการเลือกตั้ง	24 มิ.ย. 2476-16 ธ.ค. 2476
5	พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา	ลาออก	16 ธ.ค. 2476-22 ก.ย. 2477
6	พันเอก พระยามหพลพยุหเสนา	ลาออก	22 ก.ย. 2477-10 ส.ค. 2480
7	พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา	มีการเลือกตั้ง	10 ส.ค. 2480-21 ธ.ค. 2480
8	พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา	ยุบสภา	21 ธ.ค. 2480-16 ธ.ค. 2481
9	พันเอก หลวงพิบูลสงคราม	ลาออก	20 ธ.ค. 2481- 7 มี.ค. 2485
10	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม	ลาออก	10 มี.ค. 2485- 1 ส.ค. 2487
11	พันตรี ควง อภัยวงศ์	ลาออก	2 ส.ค. 2487- 1 ก.ย. 2488
12	นายทวี บุณยเกตุ	ลาออก	1 ก.ย. 2488-17 ก.ย. 2488
13	ม.ว.ว.เสนิย์ ปราโมช	ยุบสภา	17 ก.ย. 2488-31 ม.ค. 2489
14	พันตรี ควง อภัยวงศ์	ลาออก	2 ก.พ. 2489-24 มี.ค. 2489
15	นายปรีดี พนมยงค์	ลาออก	24 มี.ค. 2489- 8 มิ.ย. 2489
16	นายปรีดี พนมยงค์	ลาออก	9 มิ.ย. 2489-23 ส.ค. 2489
17	พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์	ลาออก	24 ส.ค. 2489-10 พ.ค. 2490
18	พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์	รัฐประหาร	31 พ.ค. 2490- 8 พ.ย. 2490
19	นายควง อภัยวงศ์	การเลือกตั้ง	11 พ.ย. 2490-21 ก.พ. 2491
20	นายควง อภัยวงศ์	ลาออก	25 ก.พ. 2491- 8 เม.ย. 2491
21	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	ลาออก	15 เม.ย. 2491-25 มิ.ย. 2491

คณะรัฐมนตรี บุคคล	นายกรัฐมนตรี	การสิ้นสุด	ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของ คณะรัฐมนตรี
22	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	รัฐประหาร	28 มิ.ย. 2492-29 พ.ย. 2494
23	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	แต่งตั้งใหม่	29 พ.ย. 2494- 6 ธ.ค. 2494
24	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	ใช้รัฐธรรมนูญใหม่	6 ธ.ค. 2494-24 มิ.ค. 2495
25	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	มีการเลือกตั้ง	28 มิ.ค. 2495-21 มิ.ค. 2500
26	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	รัฐประหาร	31 มิ.ค. 2500-21 ก.ย. 2500
27	นายพจน์ สารสิน	ลาออก	23 ก.ย. 2500- 1 ม.ค. 2501
28	พลโท ถนอม กิตติขจร	ลาออก	1 ม.ค. 2501-20 ต.ค. 2501
29	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	นายกฯ ถึงแก่อสัญกรรม	10 ก.พ. 2502- 9 ธ.ค. 2506
30	พลเอก ถนอม กิตติขจร	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2511	11 ธ.ค. 2506- 7 มิ.ค. 2512
31	พลเอก ถนอม กิตติขจร	ปิดอำนาจตัวเอง	11 มิ.ค. 2512-17 พ.ย. 2514
32	จอมพลถนอม กิตติขจร	ลาออก	19 ธ.ค. 2515-14 ต.ค. 2516
33	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	ลาออก	16 ต.ค. 2516-27 พ.ค. 2517
34	นายสัญญา ธรรมศักดิ์.	เลือกตั้ง	30 พ.ค. 2517-15 ก.พ. 2518
35	ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช	สถานีไว้ว่างใจ	21 ก.ย. 2518-14 มิ.ค. 2519
36	ม.ร.ว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช	บุลสภา	17 มิ.ค. 2519-20 เม.ย. 2519
37	ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช	ลาออก	21 เม.ย. 2519-25 ก.ย. 2519
38	ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช	ปฏิรูปการปกครอง	5 ก.ย. 2519- 8 ต.ค. 2519
39	นายธานี ทวีกรวิเชียร	ปฏิวัติ	22 ต.ค. 2519-20 ต.ค. 2520
40	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	ใช้รัฐธรรมนูญใหม่	12 พ.ย. 2520-12 พ.ค. 2522
41	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	ลาออก	24 พ.ค. 2522- 3 มิ.ค. 2523
42	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	บุลสภา	12 มิ.ค. 2523-30 เม.ย. 2526

คณะรัฐมนตรี บุคคล	นายกรัฐมนตรี	การดำเนินงาน	ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของ คณะรัฐมนตรี
43	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	บุรุษสภา	7 พ.ศ. 2526-11 ส.ศ. 2529
44	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	บุรุษสภา	11 ส.ศ. 2529- 9 ธ.ศ. 2531
45	พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	ลาออก	9 ส.ศ. 2531- 9 ธ.ศ. 2533
46	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	ยึดอำนาจ	14 ธ.ศ. 2533-23 ก.พ. 2534
47	นายอานันท์ ปันยารชุน	ใช้รัฐธรรมนูญใหม่	6 มี.ศ. 2534- 7 เม.ย. 2535
48	พลเอก สุจินดา คราประยูร	ลาออก	17 เม.ย. 2535-10 มี.ย. 2535
49	นายอานันท์ ปันยารชุน	บุรุษสภา	14 มี.ย. 2535-23 ก.ย. 2535
50	นายชวน หลีกภัย	บุรุษสภา	29 ก.ย. 2535-13 ก.ศ. 2538
51	นายบรรหาร ศิลปอาชา		18 ก.ศ. 2538-ปัจจุบัน

